מסכת מדות

עם פירוש הרמב"ם

ועם פירוש ה"ר שמעיה אשר פתר לפני רבינו מנוחתו כבוד

בשלשה מקומות פרק ראשון

בשלשה

א) [א] מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש בבית אבטינס בבית הניצוץ ובבית המוקד ב) [ב] והלוים בעשרים ואחד מקום [ג] חמשה על חמשה שערי הר הבית ארבעה על ארבע פנותיו מתוכו חמשה על חמשה שערי העזרה ארבעה על ארבע פנותיה מבחוץ ואחד א] לשכת הקרבן ואחד ב] לשכת הפרכת ואחד לאחורי בית הכפורת: **ב** ג) [ד] איש הר הבית היה מחזר על כל משמר ומשמר ואבוקות דולקין לפניו וכל משמר שאינו עומד ד) אומר לו איש הר הבית שלום עליך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו ורשות היה לו לשרוף את כסותו והם אומרים מה קול בעזרה קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפין שישן לו על משמרו רבי אליעזר בן יעקב אומר פעם אחת מצאו את אחי אמא ישן ושרפו את כסותו: **ג** [ה] חמשה שערים היו להר הבית שני שערי חולדה מן הדרום משמשין כניסה ויציאה קיפונוס מן המערב משמש כניסה ויציאה טדי מן הצפון לא היה משמש כלום ה) שער המזרחי עליו שושן הבירה צורה שבו (רואה) כהן גדול ג] שורף את הפרה וכל מסעדיה יוצאים להר המשחה: **ד** ו) [ו] שבעה שערים היו בעזרה שלשה בצפון ושלשה בדרום ואחד במזרח שבדרום שער הדלק שני לו שער ד] הקרבן שלישי לו שער המים שבמזרח שער נקנור [ז] ושתי לשכות היו לו אחת מימינו ואחת משמאלו אחת לשכת פנחס המלביש ואחת לשכת עושה חביתין: **ה** ז) ה] ושבצפון שער הניצוץ [ח] וכמין אכסדרה היה ועליה בנויה על גביו שהכהנים שומרים מלמעלן והלוים מלמטן ופתח היה לו לחיל שני לו שער הקרבן שלישי לו בית המוקד: **ו** ח) [ט] ארבע לשכות היו ו] בבית המוקד כקיטונות פתוחות לטרקלין שתים בקודש ושתים בחול וראשי פישפשין מבדיל בין קודש לחול ומה היו משמשות מערבית דרומית היא היתה לשכת ט) קרבן דרומית מזרחית היא היתה לשכת ז] לחם הפנים מזרחית צפונית י) בה גנזו בני חשמונאי את אבני המזבח ששקצום מלכי יון צפונית מערבית בה יורדים לבית הטבילה:

שנים

הדרן עלך בשלשה מקומות

ר"ש

שומרים בבית המקדש. בלילות: בבית אבטינס. שם מפטמין את הקטורת: ובית הניצוץ. מפרש לקמן עלייה בנויה על גבה. שערי עזרה (א) הכהנים שומרים מלמעלה והלוים מלמטה אותן לוים שבמשמר השומרים את העזרה והם למנין עם עשרים ואחד מקום שהלוים שומרים בשערי הבית ובשערי העזרה כמפורש: ובבית המוקד. באותן ב' לשכות שהיו לבית המוקד הבנויות בקדש כדתנן לקמן ובשתי לשכות הבנויות לו בחיל הלוים שומרים מבחוץ: חמשה. שומרים לוים על חמשה משערי הר הבית יש לו חמשה שערים המנויים לפניו: ארבעה. שומרים על ארבע פינותיו של הבית מתוכן כלומר [אלו] ואלו מתוכן שומרי הפינות ושומרי השערים בתוך החומה היו יושבין שכן כל אדם רשאי לישב שם: חמשה. שומרים לוים על חמשה משערי העזרה (ב) שבעה שערים מונה לקמן בעזרה מפרש במסכת תמיד (דף כו.) ב' מהן היו תכופין לאחר השערים שאין צריכין שימור אלא לה' שערים ט) מדוקדקים: ארבעה שומרים על ארבע פינותיה של עזרה מבחוץ. כלומר אלו ואלו מבחוץ היו עומדים חוץ לעזרה שהרי אין ישיבה בעזרה ולא היו יושבים מבפנים הרי שמנה עשר שומרים בין שער ופינה וג' מוסיף עוד אחד כו': **ב** איש הר הבית. ממונה על כל משמר ומשמר מהשומרים בעזרה: בן לוי לוקה. מאותן השומרים: **ג** חמשה שערים היו להר הבית. לחומת עזרת נשים המקפת כל ההר לפנים מן החיל: שני שערי חולדה. כך שמם: וקיפונוס. שם השער: טדי. בגל"ת והוא שער לא היה משמש כלום שום יציאה וביאה אלא בעל קרי היה יוצא בו לרבי אליעזר בן יעקב כדמפרש בשילהי פרקין: שער המזרחי. שבחומת עזרת נשים שהכל נכנסין דרך שם לכל העזרות ועל אותו השער שושן הבירה צורה לא ולמד במס' יומא: שבו. בשער המזרח זה כהן השורף הפרה וכל מסעדיה העוסקים יוצאין דרך שם להר הזיתים שבמזרח שהוא כנגד אותו שער וכבש היו עושין מהשער להר מפני קבר התהום: **ד** שבעה שערים היו בעזרת ישראל. שער נקנור. הוא שער העליון והוא משמש כל כניסה ויציאה של עזרה הגדולה אתיון לשון ביאה כמו אתא בוקר (ישעיה כא): המלביש. בגדי כהונה מונחין שם: **ה** בית המוקד. היה כולו בחיל שכן זקני בית אב ישנים שם אלא הלשכות שלו הליין בחול והליין בקדש: **ו** לשכת קרבן. שהיו שם טלאים המבוקרים: (סיין לע"ב) **ז** לבלוש את העזרה. כדתנן במסכת תמיד (דף כח.) נטל את המפתח ופתח את הפשפש שנכנס מבית המוקד לעזרה היו בודקין והולכין הגיעו אלו באלו אמרו שלום הכל שלום כלי השרת מונחין כתיקונן: **ח** בית המוקד כיפה. ככיפה היה עשוי: ובית גדול והוה מוקף רובדין של אבן. רלפה חלקה וגבוה לשכב שם: איש כסותו בארץ. כל וכסת שלו שטוח בקרקע שלא על הרובדין שעשויין לזקנים וישן על הארץ: **ט** אמה על אמה. בארץ וטבלא עליו: הגיע זמן הנעילה. שעת הגפת דלתות: הגביה את הטבלא. הכהן השוער: מן השלשלת. בשלשלת היו תלויות ונטל הכהן מכפנים כל השערים שיש בו לנעול ובעודו עוסק בנעילת שערים בן לוי ישן לו מבחוץ: גמר. הכהן מלנעול והחזיר המפתחות לשלשלת והחזיר הטבלא למקומה ונתן בן לוי כסותו עליה חוזר וישן לו: מסיבה ההולכת תחת הבירה. תחת המקדש במה שמולאין (נ"ל שעולין) עליו ובנויין מגולי החיל שהרי מחילות לא נתקדשו: במסיבה ההולכת תחת החיל. במה שהוא גבוה מרגלי ההר: והולך לו בטדי. שער ט) (הדרום) [הצפון] שלא היה משמש כלום:

רמב"ם

מספר המשמרות ששומרו' כל המקדש כ"ד משמרות סמך לזה מה שנאמר בד"ה (א כו) למזרח הלוים ששה לצפונה ליום ארבעה לנגבה ליום ארבעה ולאספים שנים שנים לפרבר למערב ארבעה למסלה שנים לפרבר הרי אלו עשרים וארבע משמרות אע"פ שקרא אותם כולם בפסוק זה לוים יש מהם ג' כהנים כמו שהקדמנו הרי קורא הכהנים לוים במקומות רבים אמר והכהנים הלוים בני צדוק וכן באר בתלמוד וכן פי' לפרבר כמאן דאמר כלפי בר רוצה לומר שיהיה המשמר מחוץ לחומת העזרה כמו שנתבאר כאן וטעם זה כמו שבארנו שאין מותר לשבת בתוך העזרה כמו שבארנו ואי אפשר להם לעמוד כל הלילה ולפיכך יהיה המשמר מבחוץ כדי שיוכל לשבת: ומה שאמר כאן חמשה שערי העזרה הוא לדעת ת"ק לפי שיש מן התנאים מי שאמר חמשה שערים היו לעזרה והוא המדבר כאן ויש מהם שאמר ז' והיא דעת רבים ויש מהם שאמר י"ג כמו שבארנו בשני משקלים וכמו שיתבאר בשני של מסכתא זו ולדעת החכמים היה המשמר על חמשה שערים מן השבעה: **ב ג** כשעלו משושן הבירה לבנין בהמ"ק ט] שהיה בימי עזרא נוה אותם המלך שיעשו צורת י] מדינה כצורת שושן הבירה (במקדש) כדי שיהיה אימת המלך עליהם ויזכרו ל) מושבם יא] ולא ימרדו במלכות ולפיכך ציירו אותה על שער מזרח משערי הר הבית: והר המשחה בו היו שורפין פרה אדומה כמו שיתבאר במסכת פרה והוא הר הזיתים והוא במזרחו של ירושלים ומשער הזה היה יוצא כהן גדול והפרה ומשמשיה להר הזיתים: ומה שאמר כהן גדול השורף את הפרה הוא דעת רבי מאיר כמו שנתבאר בספרי ואין הלכה יב] אבל היא כשירה בכהן הדיוט כמו שנתבאר במקומו במס' פרה (פ"ד): ומן השער הזה היו מוציאין ג"כ כל הצריך בשריפתה והוא מה שאמר וכל מסעדיה: **ד ה** חיל. היא חומה שסובבת כל העזרה מבית לחומת הבית כמו שנזכיר בפרק שאחר זה:

ככר

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הלכה ה:
ב ב מיי' שם הל' ד:
ג ג מיי' שם הלכה ח:
ד ד מיי' שם הלכה י:
ה ה מיי' שם פ"ה הל"ב:
ו ו מיי' שם הלכה ד:
ז ז מיי' שם הלכה יז:
ח ח מיי' שם פרק ח הלכה ה:
ט ט מיי' שם פרק ה הלכה י:

◆

פי' הרא"ש

בשלשה מקומות הכהנים שומרים. פרשתי בריש תמיד: והלוים בכ"א מקומות. בפרק קמא דתמיד יליף לה מקרא וקא פרשתיהו בשלשה מקומות שהכהנים שומרים הוה מלמד מכ"א שהלוים שומרים והוה בין הכל כ"ד או אותן ג' היו בכלל כ"ד כי א) כהן הוי שומרים הכהנים ולוים כהנים למעלה והלוים למטה: על ד' פנותיה בחוץ. מפרש בתמיד משום דאין ישיבה בעזרה היו שומרים בחוץ אבל בהר הבית שיכול לישב כשהוא עיף היה שומר מבפנים ובכלל שערי העזרה היה בית הניצוץ ובית המוקד ובית אבטינס היה באחד מן הפינות: לשכת הקרבן. היא לשכת הטלאים א"נ לשכה היא מיוחדת לבקר בה הקרבנות תמומין: לשכת הפרוכת. שהיו אורגים בה הפרוכת: אחורי בית הכפורת. לשכה א' היתה במערב והיה לול קטן בכותל מערבי פתוח מקדש קדשים לאותה הלשכה והלשכה היתה פתוחה לעזרה כנגד הלול להכשיר אחורי בית הכפורת לשחיטת קדשים וקריון בית פתח אהל מועד כדאיתא פרק איזהו מקומן [דף נה:]: **ב** איש הר הבית. ממונה על שמירת הר הבית: לשרוף כסותו. ואין כאן משום בל תשחית משום דהפקר ב"ד היה הפקר: אמר ר' אליעזר ב"י כו'. מעשה אתא לאשמעינן גם שמעת מיניה דקסבר מתניתין דמידות ר"א ב"י היא: **ג** ב' שערי חולדה מן הדרום. לפי שהיו בעיקר הר הבית כדתנן לקמן ב) פ"ב רובו מן הדרום קרי להו חולדה כמו חולדה שדרה בעיקר הבתים. וי"מ לפי שחולדה הנביאה היתה יושבת בין ב' שערים הללו כדכתיב והיא יושבת בירושלם במשנה ומתרגמינן והיא יותבת בית אולפני כמו ושננתם גם משמע משנה בין שני השערים היתה יושבת שם ומלמדת משפטים ישרים ולא היתה יושבת בבית משום יחוד כדאמרי' במגילה [דף יד.] והיא יושבת תחת תמר משום יחוד: **משמשים כניסה**

מסורת הש"ס

א) תמיד כה: פ"א מ"א [ודף כו.], ב) [תמיד כו.], ג) תמיד כו:, ד) [נ"ל ואומר כ"א בתמיד], ה) מנחות לא., ו) יומא יט. [תמיד כו.], ז) תמיד כט: [יומא יט.], ח) [יומא טו:], ט) כ"א שלאי קרבן, י) יומא טו. [ע"ז נג:], כ) כ"א מחוקקים, ל) נ"ל מושלם.

◆

הגהות הב"ח

(א) בפירוש ר"ש ד"ה ובית הניצוץ וכו' הכהנים שומרים מלמעלה והלוים מלמטה. נ"ב וזו נראה דמשני במסכת תמיד דף כ"ז דאיכא למ"ד דלא הוה רק [ה' שערים] בעזרה ואפשר דאחד מהם בית הניצוץ ושם הלוים היו שומרים למטה [והכהנים מלמעלה לאחרי] דמשני שם דהיה שבעה שערים בעזרה [וב' מהם] לא היו צריכין שימור לוים דהיינו [בית המוקד ובית הניצוץ] משום דהכהנים היו שומרים שם ולפ"ז נ"ל דמה שאמר והלוים מלמטה לא קאי על בית הניצוץ [אלא אגב] דקאמר והכהנים היו שומרים מלמעלה קאמר והלוים למטה כדפי' כן במסכת תמיד דף כ"ז ע"ב וד"ק דאל"כ קשרי אהדדי: (ב) ד"ה ה' שומרים וכו' ז' שערים. נ"ב נ"ל אע"פ דשבעה שערים וכו':

◆

שיטה מקובצת

א] ואחד ללשכת: ב] ואחד ללשכת הפרכת: ג] כהן גדול השורף את הפרה ופרה וכל: ד] שער הבכורות שלישי תיבת הקרבן נמחק: ה] שבצפון שער אות ו' נמחק: ו] היה לבית המוקד אות ב' נמחק: ז] לשכת עושה לחם הפנים מזרחית צפונית שבה גנזו: ח] שער הצפון כדאמרינן לעיל טדי מן הצפון וכן פי' בערך טדי: ט] בהמ"ק כמו שנתבאר בספר עזרא תיבות שהיה בימי נמחק: י] צורת מדינת שושן הבירה (כמדהו) תיבה כצורת נמחק: יא] מושבם בה ולא: יב] הלכה אלא שהיא תיבת אבל נמחק:

◆

חשק שלמה על פי' הרא"ש

א) נ"ל שנ"ל כאן. ב) נ"ל פ"ב מ"ח. ג) שמרית ד"ה שמתחיל כי אמוקי אם. ד) נ"ל כי מספרי טהר כטעמם ישידון. ה) מ"ג ושם הגי' חקקי ישראל היו מקדמין ברגליהם לסר כו'. ו) נ"ל בפ"ג מ"ו. ז) דף לא ע"א.

ויציאה. כי רוב בניינו מן הדרום יוצאים ונכנסים באלו השערים: וקיפונוס מן המערב. קטן היה השער לפי שהספינה במערב היה השער הזה ראש לכל השערים. קפי הוא ראש בלשון יון: **טדי מן הצפון.** [illegible]

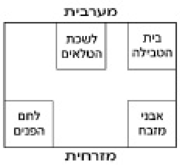

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com